

UT
MAGNIFICUS ET AMPLISSIMUS
SENATUS,
NEC NON
SUMME ET PLURIMUM REVERENDI VERBI DIVINI AD-
MINISTRI, VIRI IURIS CONSULTISSIMI, EXPERIEN-
TISSIMI ET CLARISSIMI,
PATRONI, FAUTORES ET AMICI
ACTUI
VALEDICTORIO,

TRIGÆ JUVENUM OPTIMÆ ET EXIMIÆ,

NIMIRUM

JULII FRIDERICI DANIEL RICHTERI,
EPHRAIM GOTTLIEB GUTSCHII,

SEYFFENHENNERSDORF. LUSAT.

CAROLI TRAUGOTT BRÜCKNERI,

MEGALO - HENNERSDORF. LUSAT.

DIE MARTIS,

KAL. MAI. MDCCLXX.

HOR. IX. MATUT

BENEVOLE INTERESSE VELINT,

OFFICIOSE ET QUAM HUMANISSIME ROGAT,

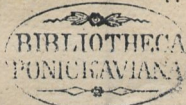
SIMULQVE EXPONIT,

QVOD

COMMODA ET SUAVIS MUSARUM COMMORATIO

ZITTAVIÆ SIT,
ADAM DANIEL RICHTERUS,
Gymnaf. Direct.

ZITTAUÆ, LITTERIS KÜHNII. 1770.

Oportunitas multis in rebus sepe est necessaria. Nam et operis progressio cum rebus circumstantibus, et res circumstantes cum opere suscipiendo comparari solent. Quoniam igitur longa vita usque rerum novitas docuit, praesertim in rebus gravibus moliminis, non solum ex multis ea oportere eligere, quae sola caput et rerum summam constituunt, sed etiam circumspicere ex his ipsis, si quae opportunitas loci cum rebus ipsis conspirare debeat, propterea et ego Musis commodam et suavam commorationem non ubivis esse puto, quo accedere iuxta sunt, nec istam urbem statim Athenas appellare audeo, quae Athenaeum suum aperuit, in quo adfident et sudant magistri atque doctores satis eruditi, vel etiam sepe clarissimi. Demonstrabo ergo, quae urbs, quibus Musae opus habent, rebus circumstantibus indiget, eam nunquam esse Musarum commodam commorationem, ne tum quidem, cum etiam id, quod suavam istam efficiat, non quidem desit. Ejus autem generis haec sunt, quae ad vitam usum pertinent, nec non sanitas et conventus Musis aptissimi cum tranquilla securitate. De multis autem oppidis et urbibus, in quibus litterarum mundiciae habentur, audivisse video, non rebus solum ad vitam necessariis gravem molimur, sed etiam non sufficenter multos optimos, divites et beneficos cives ibi esse, qui, quum haec inter eos, qui studiis operantur, differentia sit, ut quidam divites, plurimi mediocriter ab opibus instructi, multi vero admodum pauperes sint, victum Musis pauperibus satis liberaliter porrigant. Haec igitur omnium prima sunt, de quibus maximam partem Musae cogitant, communia quidem, sed multa et varia. Illud autem, ut Musae in urbe habitent, quae studiosae Juventuti ad conservandam praesertim valetudinem singulari ratione conducat, ut mentem sanam in corpore sano habeant, deinde cursus praecipuum et summum est. Quum autem non quaevis loca et oppida salubriori deo coeli temperamento posita sunt, propterea multae Scholae, multa Gymnasia et multae Academiae etiam non fere optima loci opportunitate gaudent, quatenus autem quaedam gaudent, nihil illis esse cum frequentius tum gratius satis vident, qui in rebus Musarum quoque vident. Id quod usu venit in urbibus, ubi horti, prata, praedia suburbana, vel etiam montes in vicinia adjacent, in quibus delectatur juvenes studiosi ambulando videndove agri et hortorum cultionem, qua quidem amenitate severae et graves doctrinae omnino sublevari volunt. Deinde Musae illud etiam non patiuntur, ut aliorum strepitus dulce suum otium inquietando obturbent. Neque tamen caelum modo, lapides et solitudinem, sed homines et incolae urbis amant, quorum fides et integritas, ut sui commodi causa juvenibus haud noceant, maxime propria est, immo quorum pietas, virtus et humanitas in vita communi cernitur, ut Musis inter illos usus commodus et suavis possit intercedere. Eiusmodi enim urbes oportet etiam civibus abundare, quorum multi ipsi non philosophia solum, sed etiam litteris praecellunt, alii autem prorsus omnis elegantioris vitae exemplo juventutem studiosam augere possunt, ut itaque hoc in utroque genere civium magnum adjumentum studiosae Juventutis constitutum sit, nimirum ob estimationem, qua artes et scientiae ibi esse solent. Sed et tota haec opportunitate locorum, ubi Musis convenienter sibi vivere datum est, tamen illud est praecipua consideratione dignum, quod Magistratus libertatem Musis suam, quae in quolibet ordine hominum immunita injuria et impedimento est, justam judicent et patronicum Musarum suscipiant. Quae igitur omnia quia sapientissimus quisque doctrinae utilis semper putavit, idcirco commorationem Musarum commodam et suavam Zittavie esse satis affirmate, praecise quidem exposui.

Primum enim omnia, quae ad vitam et victum pertinent, Zittavie non magno emuntur pretio. Ager enim circumpositus non solum optimus et fertilis largos fructus et fruges gignit, sed supportantur etiam ex Bohemia fructus et fruges cum aliis multis cibariis. Cives vero maximam partem in pauperes Musas liberales esse et beneficos nemo neget, nisi iniquus aliquis, et fexcenti hodie evincant, quam pulchre et liberaliter suae paupertati inter Musas Zittavienses a civibus olim suppeditatum sit. Non enim Deos haereditis nomine, cum quibus, ut cognatum est, nulli omnibus vivere licitum est, nec Chorum mulicam, qui etiam in quavis schola ad cursum vitae inter Musas beatus epplendum modo ex parte sua facit. Corporis deinde sanitas aer caellus Zittavie non offunditur, sed caelum tenet purumque, fragoris et calor temperies salubris et aquarum limpidiissima puritas ita interviunt studiosae Juventuti nostrae in firma corporis affectione obtinenda, ut dubitem, an ullus locus in universa Lulata pro salubriore haberi queat. Cum vero etiam tanta vis delectationis in ambulando prodeambulandove sit, ut ea corporis vires firmet atque augeat, quantum ejus vin in studiosa juventute inter severas doctrinas vitam sedentariam et otiosam agente Zittavie esse putas, qui noveris, Zittaviam lenibus fluminum praeterlabentium sulcibus, grata gramini in pratis luxurie, agris semine et culmo gravidatis, pomariis etiam et hortis vehementer Musis, imo sylvae quasi & densa corona hortorum redimitam, et intra urbem ipsam plurimam domibus ipsis hortulam adjectum esse? Facet, utne longus sim, ex ipsis fenestris posticis auditorii majoris in Gymnasio prospectum pulcherimum hortorum esse, quo Musae vel in doctrina ipsa delectari solent. Et cum solitarius Musis atque in otio sine strepitu, (qui quidem Zittavie prorsus non multus, Gymnasium autem ipsum ab omni strepitu urbis remotum, et in loco quietis et tranquillitatis iuxta

tempus majus D. Johannis positum est) vitam agentibus suis et honesta cum aliis communitas quandoque necessaria sit, eoque magis, quod, si hominum cœtus et celebrationes non habebunt, rusticitas vel tamen timiditas quædam obtinebit, et juvenes studiosi, quibus commercium hominum, urbanorum præsertim, et sua modestia maxime florentium, uti vetitum est, multis se adulescentibus in vita communi insolescit; tum nulla civitas pulchrior est, quam Zittavia, quæ probos habet cives, jucundos, affabiles, urbanos, officiosos, unde illorum consuetudo et congressio studiosæ Juventuti nostræ non potest non suavis et utilis esse. Reliquum haud necesse est, ut de dignitate Zittaviæ, quæ omnino insignis est, de eruditissimis hominibus, quibus urbs affluit, deque mercatura et fabricis cum mercatoribus ipsis dicam, quorum quantum numerum Zittavia alat, quis est, qui nescit? Declaratur autem his omnibus opinatio et suspicio, quod Musisæcum bene sit, tum honor quoque suus Zittaviæ fervari solet. *Patris* tandem *Conscripserit* Zittavia habet summo præditos Magistratu, quorum administrandi rempublicam sciendique ratio prudens, temperata, fortis et justa est, ut Musis ad tantorum virorum regimen et ducium se applicare suave, et sub justo et moderato imperio temperanter vivere datum sit.

Ejusmodi igitur, credo, res, cum ite se habeant, in comprobationem sententiæ nostræ, quod commoda et suavis commoratio Musarum Zittaviæ sit, sufficere, nisi aliqua causa aut consilia unum, quod ipsis propositum fuit, ut in partes abeant, iniquos aliquos abarcat. Restat nunc, ut doctrinam nostram disciplinamque his omnibus adponerem. Sed quia nostra expositio talis est, ut non, quæ dici possunt, explicemus, nullibi longiores, quam ut consulari utilitati discentium, & nostræ disciplina eadem ipsa est, quæ obtinere debet in Gymnasiis, quæ inter Grammaticas Scholas & Academiis veluti mediæ Scholæ constituta sunt, propterea usitatas passim in ejusmodi institutis prædicationibus ampullas ego quidem sejungo.

Præter dogmata autem fidei et morum, quibus vera sinceræque de Deo et rebus divinis doctrina & vera virtus, virtutisque amor juvenum animis insillatur, et quæ omnino in Scholis semper primum locum occupant et præcipua sunt, præter Logicam, Artem Rhetoricam, Exercitationem declamandam, Historiam Universalem, Historiam literariam, Exercitationes Styli et Poëseos, nec non Græcæ et Hebraicæ Lectiones, publicæ in Classe prima explicantur Cicero de officiis, Cicero de Natura Deorum, Ciceronis Orationes selectæ, Curtius, Suetonius, Virgilius, Horatius, Ovidius, cæter. In privatis suis lectionibus Director tractat Plinii Epistolas, Suetonium, Livium et, Vellejo Paterculo et Faldis Ovidianis non ita diu finitis, Florum in præsentem et Juvenalis Satyras, in Græcis autem Novum Testamentum et Xenophontem, et in Hebraicis ex divinis Veteris Testamenti Pandectis jam Carmina Davidis, Præterea opera nostra in Historia Patriæ, puta Historiam Saxonicam & Lusaticam, in præceptis Physicis et in Historia Naturæ publicè constat, Antiquitates Romanas, Exercitationes disputandi, & quæ alia vel ad antiquiores vel ad altiores litteras in Gymnasio attingunt, etiam non desiderari patimur.

Immo, præter operam nostram non infrequenter vocum nostrarum nec non rerum modernarum, quas subsidio aut tumultuario studio colimus, privatissima etiam Collegia, si desiderantur, discipulis nostris semper facilis sunt, ut inde vix adpareat, quid in bonitate doctrinæ Gymnasii Zittaviensis legitime vituperari possit. In disciplina autem illud maxime spectamus, ut occasio peccandi vitetur, utque nostri discipuli, licet semper plurimi & dum hæc serbo, plus sexaginta undecque, nominatim autem ex utraque Lusatia, Saxonia Electoral, Misnia, Silesia, Transylvania confluentes in prima Classe sint, semper tamen sub diligenti inspectione versentur & quibuslibet consiliis scite adhibitis, in suo officio suisque in cancellis contineantur.

Sunt quoque Magistri publici, qui a *Magnifico Senatu* publicæ autoritate ad suam doctrinam constituti, quotidie certis horis, publicè, & quidem gratuito docent, Mathematicam nimirum Magister CHRISTIANUS FRÜHAUF, Gymnasii Subrector præclare meritis, linguam Galicam MAYERUS, Artem ad modos Mulicos scite et decenter corpus movendi saltandique IOH. CHRISTIANUS GOTTLÖB BACHMANNUS, pingendi autem Artem CHRISTIANUS ERNESTUS BENNEWITZ. Quæ quidem utilissima rerum institutio Gymnasium Zittaviense multis aliis antecedit & magnam omnino, & quasi eminentem quandam prærogativam habet.

Hæc lætænis, Quoniam vero omnis utilitas Musarum & tota salus Gymnasii post Deum a providentiâ, cura & sollicitudine *Magnifici Senatus* generat in pendet, unde & nostrâ ipsa salus pendet, pietate omnino singulari pectus imbutum illi discipuli habere videntur, qui ante in medium prodire cupiunt, quam ad altiora abeant, hæc sua pietate quidem inducitur, ut pro beneficio doctrinæ, quo uti licitum fuit, *Magnifico Senatui*, nec non pro beneficiis Patronis & benefactoribus suis, Præceptoribus autem pro opera ipsa doctrinæ publicæ tantam gratiam, quantum maximam concipere possunt, agant & habeant, bona cuncta omnibus exoptent & urbem florere jubent. Prodebunt autem in præsentem, ut discessus suos in Academiam Lipsiensem jam solemnes faciant, & declarabunt, quod officium exigit pietatis suum, tres *Juvenes optimi, ingenio autem prædaro æmuli*. Primus horum est meus filius,

Fr. Ye 5288

X3370872

I. *Julius Friedericus Daniel Richter*, qui, Lipsiæ in posterum sacris literis operaturus, *Mæcenatibus & Patronis* se commendare studebit Zitraviamque nostram dilectissimam florere iubebit, *Oratione* prius habita *latina de Impedimentis scientiarum apud Romanos Antiquos*. Hic ab infantia statim ita semper edoctus et effu- factus est, ut in vita omni præter alia omnia magnopere expetendam esse putet pietatem, virtutem, honestatem. Aversabitur ergo genus hominum, qui de Deo ac divinis rebus perverse sentiunt vel etiam dicunt, virtutem relinquunt, et omnem honestatem confidenter et nimis callide impugnant. Imo, te ipsum, mi Fili charissime, allo- quor: facit in posterum etiam prima tibi cura pietatis sit, ne unquam intermitte pi- as preces, in quibus cum Deo solo solus colloquaris, & ejus gratiam tibi exores. Quia autem a pueritia non tuam diligentiam unquam desiderari passus es, eam nunc bonum custodem de futuro habeo, & omnino ominor, certissime fore, ut Deo au- xiliante antiquum obtineas. Esto autem tua industria semper diurna, quia, ut bene noveris, omnes semper culpandi sunt, qui nocturna industria proficere student, & sic valetudinem suam periculo exponunt, nimis vigiliis ipsi sibi immittunt corporis vi- res accelerantes. In amicitiam neminem adscribe, nisi tales, qualem te ut homi- nes ex illis cognoscant ipse voles, quorum pietas scilicet sincera, modestia autem & diligentia satis tibi perspecta est. Reliquum optima quæque de te spero, & precor, ut Deus te saluum semper & incolumem servet & tueatur, & sic largissimos fructus benedictionis nostræ sentias semper & percipias.

II. *Ephraim Gottlieb Gutschius*, Seyff-Hennersdorf. Lusar. *Oratione* prius habita *latina de progressibus felicissimis Artium apud Romanos antiquos*, valere ju- bebit urbem Zitraviam, ut Lipsiæ in posterum Jurisprudentiæ vacare queat. Hic pulchro & ad artes præteritum pulchras idoneo ingenio a natura instructus est, & post octo annos nostro Gymnasio traditus omnem operam suam in hoc suo ingenio exco- lendo adhibuit. Quoniam autem patrem nuper morte præmatura amisit, & sic o- mniibus fere opibus se destitutum vider, ego opto & multum precor, ut Patroni huic juvenem bonum beneficiis suis sublevare velint.

III. *Carolus Traugott Brücknerus*, Megalo-Hennersdorf. Lusar. Juvenis laudatissimus, qui pertres annos noster fuit, & in exercitationibus nostris Rhetori- cis publicis iterata vice multum accommodate stetit. Nunc Lipsiam petit eo animo, ut doctus aliquando sacerdos iustitiæ evadat. Ego huic Juveni laudatissimo felicissi- mos successus & cuncta bona apprecor. Vale Patronis, *Præceptoribus & Civibus* suum dicet *Oratione* prius habita *latina de salute reipublicæ, quæ cum flore scientiarum & artium connexa est*.

His *Discedentibus* fausta quævis suis commilitonumque nominibus acclama- bunt

- I. *Traugott Daniel Richter*, Filius meus natu minor, Orat. Latin.
- II. *Samuel Gottfried Jütnerus*, Seyferich. Siles. Carm. Latin.
- III. *Johannuel Benjamin Gottlieb Kretschmarus*, Megalo - Boritich. Carm. German.

Carmina Musica, quæ Actum antecedunt, modulationi vocum & com- modulationi fidium & tiliarum *Samuel Gottfried Jütnerus*, ea autem, in quibus E- pilogus est, ipse Candidatus Academiae, qui valedicet, *Ephraim Gottlieb Gutschius* accommodavit.

Rogo nunc ac oro omni pietate & omni observantiæ cultu, quo par est, ut *Consules Magnifici, Summi Curia Civitatisque Patres Conscripti, Summe & maxime Reverendi Ecclesiæ Ministri, Consultissimi, Experientissimique Doctores*, atque *Omnes alii Fautores & Amici* sua præsentia Discedentes Juvenes dignari velint, qui benevolentiam hanc singularem sempiterna celebrabunt memoria, me autem illud ipsum facturum esse spondeo & recipio. P. P. Domin. Misericord. A. R. S. MDCCCLXX.

21

UT
MAGNIFICUS ET AMPLISSIMUS
SENATUS,

NEC NON
SUMME ET PLURIMUM REVERENDI VERBI DIVINI AD-
MINISTRUM, VIRI IURIS CONSULTISSIMI, EXPERIEN-
TISSIMI ET CLARISSIMI,
PATRONI, FAUTORES ET AMICI

ACTUI
PREDICTORIO,

VENUM OPTIMÆ ET EXIMIÆ,
NIMIRUM

DERICI DANIEL RICHTERI,

GOTTLIEB GUTSCHII,

EYFFENHENNERSDORF. LUSAT.

TRAUGOTT BRÜCKNERI,

GALO - HENNERSDORF. LUSAT.

DIE MARTIS,

KAL. MAI. MDCCLXX.

HOR. IX. MATUT

EVOLE INTERESSE VELINT,

ICIOSE ET QUAM HUMANISSIME ROGAT,
SIMULQUE EXPONIT,

QVOD

ET SUAVIS MUSARUM COMMO-
RATIO

ZITTAVIÆ SIT,

ADAM DANIEL RICHTERUS,

Gymnaf. Direct.

AVIÆ, LITTERIS KÜHNII, 1770.

